

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Digitālā vienotā tirgus stratēģija Eiropai””

(COM(2015) 192 final)

(2016/C 071/11)

Ziņotājs: Raymond HENCKS

Līdzziņotājs: Thomas MCDONOGH

Eiropas Komisija 2015. gada 12. maijā saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Digitālā vienotā tirgus stratēģija Eiropai””

(COM(2015) 192 final).

Par komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2015. gada 24. novembrī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 512. plenārajā sesijā, kas notika 2015. gada 9. un 10. decembrī (2015. gada 9. decembra sēdē), ar 219 balsīm par, 2 balsīm pret un 7 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK atbalsta Eiropas digitālā vienotā tirgus stratēģiju. Tomēr komiteja ir norūpējusies, ka daļai dalībvalstu nav pietiekamas politiskas gribas, lai sāktu veidot radošu un inovatīvu, nevis tikai uz patēriņu virzītu digitālo savienību.

1.2. Junkera vadītās Komisijas ierosinātā digitālā vienotā tirgus stratēģija Eiropai ir turpinājums iepriekšējām stratēģijām un programmām, un tās mērķis ir dot jaunu impulsu Eiropas Savienības digitālajai politikai, kuras īstenošana kavējas. Tajā pašā laikā tas ir arī jauns uzsvars uz komerciju un patērētājiem, un pasākumiem, kas vajadzīgi, lai palielinātu tirdzniecības apjomu un patērētāju skaitu un lai radītu labākus apstākļus un nodrošinātu labāku aizsardzību patērētājiem.

1.3. Šajā saistībā svarīgākais uzdevums ir novērst prasmju trūkumu. Tas var attiekties arī uz lasītprasmi, rakstītprasmi un rēķinātprasmi tādā pašā mērā kā uz digitālajām prasmēm un to atbildīgu izmantošanu. Otrkārt, jāvienkāršo platformu izmantošana, lai stimulētu tirgu, tāpēc platformu darbību nevajadzētu ierobežot. Treškārt, ir nepieciešamas atbilstošas lietotnes, tāpēc atzinīgi vērtējama standartizācijai pievērsta uzmanība. Līdz ar e-pārvaldības attīstību vairāk iedzīvotāju varēs iesaistīties digitālajās darbībās. No patērētāju viedokļa, EESK atzinīgi vērtē iniciatīvas, kuru mērķis ir uzlabot klientu un uzņēmumu piekļuvi digitālajām precēm un pakalpojumiem visā Eiropā.

1.4. Dažas, bet ne visas iniciatīvas, kas aprakstītas 4.2. punktā (“Piemērotu apstākļu radīšana digitālo tīklu un pakalpojumu attīstībai”), attiecas uz tīklu infrastruktūru un ir daļa no digitalizācijas programmas. Šie priekšlikumi ir nozīmīgi, ņemot vērā vienotā tirgus stāvokli un to izskatīšanas steidzamību. Dažas citas iniciatīvas šajā jomā ir svarīgas no patērētāju tiesību viedokļa.

1.5. EESK pilnībā atbalsta Komisijas apņemšanos pārvarēt sadrumstalotību, ko rada 28 valstu digitālās stratēģijas un tirgi, un tos apvienot Eiropas pieejā, lai tādējādi nodrošinātu vadošo pozīciju globālajā digitālajā ekonomikā, kurā pašlaik dominē trešās valstis.

1.6. EESK ir pārliecināta, ka Eiropas Savienība vēl var panākt nokavēto, jo tai ir izcilas prasmes un bagātīga pieredze atsevišķās digitālajās jomās. Šajā saistībā EESK uzsver, ka Eiropas pētniecības telpā ir svarīgi veidot daudznozaru pētniecības centrus un Eiropas sinerģiju tādās jomās kā mākoņdatošana, nanoelektronika, lielo datu uzglabāšana un apstrāde, attālinātas meklēšanas vai kontroles ierīces (savienotie objekti) un viedpakalpojumi.

1.7. Eiropas Savienība varēs panākt nokavēto, ja tai īstermiņā izdosies apvienot resursus, lai mobilizētu un saskaņotu 28 dalībvalstu publiskos un privātos centienus, iesaistot digitālā vienotā tirgus stratēģijas apspriešanā visas ieinteresētās puses. EESK atbalsta Komisijas apņemšanos uzsākt sabiedrisku apspriešanu par katru tās turpmāko darbību digitālā vienotā tirgus veidošanā.

1.8. EESK pauž nožēlu, ka digitālajā stratēģijā trūkst sociālās dimensijas (izņemot jautājumus par digitālajām prasmēm), lai gan pakalpojumu un uzņēmējdarbības modeļu attīstība rada būtiskas pārmaiņas darba vidē. EESK uzskata, ka līdztekus daudziem potenciāliem ieguvumiem ir jāņem vērā arī daudzie riski un problēmas, jo īpaši drošības, nodarbinātības organizēšanas un sociālā nodrošinājuma jomā, kā arī Līgumā paredzētās sociālā dialoga procedūras un horizontālā sociālā klauzula; visi minētie elementi ir jāiekļauj Eiropas vienotā tirgus stratēģijā⁽¹⁾. EESK uzskata, ka sociālajai dimensijai ar visām tās sekām nodarbinātības jomā, būtu jāklūst par Eiropas digitālā vienotā tirgus stratēģijas 4. pīlāru.

2. Ievads

2.1. EESK jēdzienu “digitālais vienotais tirgus” saprot kā pašreizējā ES iekšējā tirgū veikto darījumu un darbību pārvirzīšanu uz internetu. Daļēji tas jau ir noticis, taču Komisijas izklāstīto iniciatīvu mērķis ir pilnībā izmantot digitālā tirgus potenciālu. Tirgus darbības un darījumi ietver preču ražošanu un pakalpojumu sniegšanu, kā arī starpniecību, izplatīšanu un patēriņu. Darījumi starp patērētājiem, uzņēmumiem un publiskām iestādēm atspoguļo gan sociālo tīklu ietekmi, gan virzību uz sadarbīgu sabiedrību. Digitālajā vienotajā tirgū publiskās iestādes ir pakalpojumu sniedzēji.

2.2. Uzņēmējdarbības procesu pārvirzīšanas priekšrocības ir labi zināmas: labāka integrācija vērtību ķēdē, procesu paātrināšana no izstrādes līdz pat piegādei, uzlabota patērētāju saskarsme (īpaši sociālajos tīklos) un kopumā labāka konkurētspēja. Tā kā pāreja turpinās, tā pāvērs iespējas “lietiskajam internetam” un ceturtajai rūpnieciskajai revolūcijai.

2.3. Tā kā iekšējais tirgus pēc savas būtības ir starptautisks, tas principā ir labi piemērots interneta izmantošanai. Tomēr iekšējā tirgū ir jārisina problēmas, kas saistītas ar digitālās vides noteikumu, normatīvo aktu un regulējuma pieņemšanu; uzņēmumi, publiskās iestādes un patērētāji nav pietiekami sagatavoti digitalizācijai, digitālā vienotā tirgus tehnoloģiju infrastruktūra ir nepilnīga, un atsevišķu lielo platformu dominējošais stāvoklis varētu radīt problēmas.

2.4. Līdztekus digitālā vienotā tirgus projektam Komisija izvērs digitalizācijas programmu. Tās mērķis ir ņemt vērā pamatotās bažas par to, ka ES nav pietiekami pārstāvēta pasaules datoraparātūras un programmatūras nozarēs, taču, raugoties no digitālā vienotā tirgus perspektīvas, šīm bažām ir otršķirīga nozīme. Komisija uzskata, ka digitālā vienotā tirgus izveides pabeigšana sniegs ļoti lielas priekšrocības IKP un nodarbinātības ziņā un ES un dalībvalstīm ir visas iespējas, lai to īstenotu.

2.5. Nespēja pabeigt vienotā pakalpojumu tirgus izveidi nopietni ietekmē digitālā vienotā tirgus attīstību. Pakalpojumu nozare ir dominējošā nozare dalībvalstu ekonomikā. Pakalpojumu sniegšanu aizvien vairāk ietekmē darījumi internetā; digitālā vienotā tirgus stratēģijas attīstīšana varētu veicināt vienotā pakalpojumu tirgus attīstību.

2.6. Noteikumi, regulējums un normatīvie akti, kas izstrādāti darījumiem, kuros izmanto papīra dokumentus, kā arī e-komercijas pirmajām desmitgadēm, ir kļuvuši par šķēršļiem digitālā vienotā tirgus izveidei. EESK atzinīgi vērtē ierosināto likumdošanas programmu un noteikto vērienīgo grafiku:

- tiesību aktu priekšlikumi par vienkāršām un efektīvām pārrobežu līgumtiesībām patērētājiem un uzņēmumiem,
- regulas pārskatīšana attiecībā uz sadarbību patērētāju tiesību aizsardzības jomā,
- pasākumi paku piegādes jomā,

⁽¹⁾ EESK atzinums par tematu “Digitalizācijas ietekme uz pakalpojumu nozari un nodarbinātību” (OV C 13, 15.1.2016., 161. lpp.).

- vērienīga pārskatīšana nolūkā sagatavot tiesību aktu priekšlikumus nepamatotas ģeogrāfiskās bloķēšanas novēršanai,
- konkurences apsekojums e-komercijas jomā saistībā ar preču tirdzniecību tiešsaistē un tiešsaistes pakalpojumu sniegšanu,
- tiesību aktu priekšlikumi par autortiesību sistēmas reformu,
- tiesību aktu priekšlikumi nolūkā samazināt uzņēmumu administratīvo slogu, ko rada atšķirīgie PVN režīmi,
- iniciatīvas attiecībā uz datu īpašumtiesībām, datu brīvu apriti (piemēram, starp mākoņdatošanas pakalpojumu sniedzējiem) un Eiropas mākoņdatošanas iespējām,
- direktīvas par e-privātumu pārskatīšana.

2.7. Lai gan 2.6. punktā izklāstītā likumdošanas programma ir skaidri definēta, tomēr pasākumi, kas paredzēti, lai uzlabotu triju kategoriju dalībnieku – uzņēmumu, publisko iestāžu un patērētāju – informētību, prasmes un gatavību lietot internetu, ir daudz neskaidrāki:

- digitālās prasmes un zināšanas daudzās ES iedzīvotāju grupās nebūt nav apmierinošas, un arī Komisijas priekšlikumi šajā ziņā nav pietiekami. EESK pauž nožēlu, ka Komisija nav piešķīrusi vajadzīgo prioritāti faktoram, kuram ir izšķiroša nozīme, lai izveidotu digitālo vienoto tirgu un informācijas sabiedrību Eiropā,
- svarīgāko IKT standartu plāna pieņemšana un Eiropas sadarbības satvara paplašināšana, lai tas ietvertu sabiedriskos pakalpojumus,
- jauns e-pārvaldes rīcības plāns, kas ietver iniciatīvu par principu “tikai vienreiz” un iniciatīvu par uzņēmumu reģistru savstarpējās savienojamības izveidi.

Abas minētās iniciatīvas ietekmēs iedzīvotājus, MVU, publiskā un privātā sektora pakalpojumus un nozaru lietotnes, kurām ir svarīga nozīme digitālā vienotā tirgus izveidē. Šie priekšlikumi, šķiet, nav pietiekami precīzi, un tajos nav ņemta vērā vajadzība rīkoties nekavējoties. EESK rūpīgi sekos līdzi šo iniciatīvu attīstībai – tās visas ir ES un dalībvalstu kompetencē.

2.8. Ir ierosināti vairāki būtiski pasākumi attiecībā uz infrastruktūru:

- direktīvas pārskatīšana attiecībā uz satelītu apraidi un kabeļu retranslāciju,
- tiesību aktu priekšlikumi par pašreizējā telesakaru regulējuma reformu,
- Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvas pārskatīšana (Komisija pārskatīs Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvu),
- līgumiskas publiskā un privātā sektora partnerības izveide kibernetikas jomā.

Telesakari un kibernetika neapšaubāmi ir prioritāras jomas, taču steidzami ir jāprecizē arī audiovizuālo pakalpojumu piegādes noteikumi kabeļu, satelīta un platjoslas apraidē.

2.9. Digitālā vienotā tirgus darbību nodrošina platformas. Vairums uzņēmumu, publisko iestāžu un patērētāju tās izmanto ik dienas. Tās ir pieejamas, to izmantošana ir vienkārša un bieži vien bezmaksas. Tās ir jāattīsta tālāk, taču bažas rada šādas problēmas:

- tās sekmē postošu lietotņu izmantošanu, kas traucē dažām nozarēm un reģistrētiem uzņēmumiem. Patērētāji gūst labumu, taču tiek apšaubīta šo lietotņu likumība,
- daudzas platformas ir dominējošā stāvoklī, un tas rada bažas par iespējamu dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu,

- vairums lielo platformu ir reģistrētas trešās valstīs, bet arī ES ir platformu nozare, kurai ir vajadzīgi godīgas konkurences nosacījumi, lai varētu izdzīvot un attīstīties.

Tāpēc EESK atzinīgi vērtē visaptverošo analīzi par platformu nozīmi tirgū, tostarp par nelikumīgu saturu internetā. Digitālā vienotā tirgus veiksmīga darbība ir balstīta uz platformu attīstību, tāpēc tiesību aktu piemērošana nedrīkstētu ierobežot platformu darbību.

- 2.10. Ņemot vērā iepriekš minēto, EESK uzskata, ka programmas, kas attiecas uz 2.7. punktā minētajām dalībnieku grupām, iespējams, ir stratēģijas "Ahileja papēdis", un vēlas izteikt atturīgu nostāju attiecībā uz platformām.

3. Vispārīgas piezīmes

- 3.1. Nevar noliegt, ka Eiropas Savienība līdz šim nav pilnībā izmantojusi digitālo tehnoloģiju radītās milzīgās iespējas. Tas galvenokārt saistīts ar to, ka ES tirgus joprojām ir sadalīts 28 valstu tirgos.

- 3.2. Tomēr dažas dalībvalstis nepārprotami vēlas saglabāt un attīstīt valsts mēroga digitālo stratēģiju, nevis sākt virzību uz radošu un inovatīvu Eiropas digitālo savienību. Tajā pašā laikā Francijas un Vācijas ekonomikas ministri ir aicinājuši veidot vienotu sistēmu, kuru atbalstītu abas valstis.

- 3.3. EESK arī atzīmē, ka atsevišķu dalībvalstu premjerministri ir nosūtījuši Padomes priekšsēdētājam vēstuli, kurā izklāstīta viņu atturīgā nostāja attiecībā uz stratēģijas īstenošanu. Viņi uzsver, ka ir svarīgi reglamentēt tikai tad, kad ir neapstrīdami pierādīta nepieciešamība to darīt, balstoties uz lietpratīga regulējuma principiem un uz sīki izstrādātu ietekmes novērtējumu. Ir pilnīgi skaidrs, ka digitālā vienotā tirgus darbība būs veiksmīga tikai tad, ja tas neradīs šķēršļus inovācijai, investīcijām un uzņēmējdarbībai. EESK piekrīt šim viedoklim, taču ar nosacījumu, ka tiek ņemtas vērā arī patērētāju un darba ņēmēju intereses.

- 3.4. Komisija šo jauno stratēģiju digitālā vienotā tirgus izveides pabeigšanai iecerējusi kā 2010. gada Eiropas digitalizācijas programmas turpinājumu. Minētajā programmā bija paredzēts 101 pasākums. Komisija uzskata, ka 72 no tiem ir veiksmīgi īstenoti, un gaidāms, ka 23 pasākumu īstenošana tiks pabeigta noteiktajā termiņā. Taču tas vēl nenozīmē, ka digitālā vienotā tirgus izveide ir pabeigta, jo daļa no šīm iniciatīvām ir iekļauta izskatāmajā jaunajā programmā.

- 3.5. Iepazīstinot ar jaunās Eiropas Komisijas politiskajām pamatnostādņēm, Komisijas priekšsēdētājs Ž. K. Junkers norādīja: "Izveidojot savienotu digitālo vienoto tirgu, mēs varam (..) nodrošināt papildu izaugsmi Eiropā līdz 250 miljardiem euro, šādā veidā izveidojot simtiem tūkstošu jaunu darbvieta." Izskatāmajā paziņojumā norādīts, ka "varētu palielināt Eiropas IKP par EUR 415 miljardiem", savukārt abi par digitālo jomu atbildīgie komisāri runā par 3,8 miljoniem darbvieta, ko radītu digitālais vienotais tirgus.

- 3.6. EESK uzskata, ka nevajadzētu aprūtināt iedzīvotājus ar skaitļiem, jo atkarībā no Komisijā pieejamajiem avotiem tie ir ļoti atšķirīgi, taču, neraugoties uz to, tie ir minēti kā neapstrīdama patiesība, kaut gan tie ir maz ticami. Šādi apgalvojumi galu galā rada neuzticēšanos politikas veidotājiem un vienaldzīgu attieksmi pret reālajām problēmām.

- 3.7. Līdz šim Komisija vēl nekad nav iesniegusi pierādījumus par to, ka šāda veida prognozes ir piepildījušās. EESK aicina pašreizējo Komisiju pilnvaru termiņa beigās izvērtēt rezultātus un salīdzināt tos ar prognozēm.

- 3.8. EESK uzskata, ka nav realistiski cerēt uz digitālā vienotā tirgus izveides pabeigšanu pašreizējā Komisijas pilnvaru termiņā, it īpaši tāpēc, ka nav publicēti attiecīgie ietekmes novērtējumi vai zinātniskie pētījumi, kas apstiprinātu šos apgalvojumus. EESK uzskata, ka Komisijas prognozes vajadzētu salīdzināt ar pētījumiem, kuros norādīts, ka digitālo pārmaiņu dēļ zudis liels skaits darbvieta⁽²⁾.

- 3.9. Komisija uzskata, ka savienota digitālā tirgus izveide ļautu Eiropai saglabāt vadošo pozīciju pasaules digitālajā ekonomikā, bet Eiropas uzņēmumiem dotu iespēju attīstīt savu darbību arī ārpus Savienības.

⁽²⁾ Sk. 1. zemsvītras piezīmi.

3.10. EESK ar nožēlu konstatē, ka 2000. gada Lisabonas stratēģijā noteiktais ES tālejošais mērķis – panākt, lai uz zināšanām balstītā Eiropas ekonomika kļūtu par konkurētspējīgāko un dinamiskāko ekonomiku pasaulē, kas spētu nodrošināt stabilu ekonomikas izaugsmi, vairāk un labākas darbvietas un lielāku sociālo kohēziju, – ir kļuvis daudz pieticīgāks.

3.11. Eiropas Savienība atpaliek.

Digitālajā ekonomikā dominē ASV un Āzijas valstis. Uz aptuveni 50 lielajiem Eiropas elektronisko sakaru operatoriem attiecas 28 valstu tiesību akti, bet sešus lielos operatorus ASV tirgū un trīs lielākos operatorus Ķīnas tirgū reglamentē vienots tiesiskais regulējums. Digitalizētā pasaulē bez robežām vairs nav piemērots skatījums par ES digitālo iekšējo tirgu kā integrācijas faktoru, turklāt tas nav liedzis trešo valstu lielajām platformām izveidot monopolus vai oligopolus lielākajā daļā ES dalībvalstu.

3.12. EESK joprojām cer, ka ES vēl var panākt nokavēto un ka Eiropas digitālā vienotā tirgus stratēģija dos jaunu impulsu šai nozarei ar nosacījumu, ka tā būs radoša, nevis balstīta vienīgi uz patēriņu, ka tā veicinās kvalitatīvu sabiedrības progresu, lai jauniešiem jau agrīnā vecumā mācītu attīstīt e-prasmes, ka tā novērsīs digitālo plaisu, nodrošinās pieejamību visiem iedzīvotājiem (to skaitā personām ar invaliditāti) un garantēs atbilstīgus publiskos un privātos ieguldījumus izglītībā, profesionālajā apmācībā un pētniecībā.

3.13. Lai to panāktu, Savienībai ir jāapvieno resursi nolūkā mobilizēt un saskaņot publiskā un privātā sektora darbības 28 dalībvalstīs. Tas ir obligāts nosacījums, ja ES vēlas izmantot digitālās ekonomikas pastāvīgo progresu tādās jomās kā, piemēram, mobilās lietojumprogrammas, kuru skaits dažos gados ir strauji pieaudzis, mākondataošana, lielle dati (*big data*) vai stratēģiskie uzdevumi, kas tagad ir saistīti ar milzu digitālo pakalpojumu platformām, kas kļuvušas par obligātu interneta piekļuves ceļu. Digitālā vienotā tirgus stratēģijas apspriešanā ir jāiesaista visas ieinteresētās puses un jāņem vērā pilsoņu, patērētāju, darba ņēmēju un personu ar invaliditāti pamattiesību aizsardzība, lai veidotu iekļaujošu sabiedrību.

3.14. EESK konstatē, ka digitālā vienotā tirgus stratēģijā trūkst sociālās dimensijas. Gandrīz pilnībā ir ignorēta digitalizācijas ietekme uz nodarbinātību un ar to saistītie problēmjautājumi, lai gan pakalpojumu un uzņēmējdarbības modeļu nepārtrauktā attīstība rada lielas pārmaiņas darba vidē, būtiski mainot darba raksturu un uzņēmumu struktūru un apdraudot darba kopīgumu slēgšanu. EESK uzskata, ka digitālā vienotā tirgus stratēģijā ir jāņem vērā Līgumā paredzētās sociālā dialoga procedūras, kā arī horizontālā sociālā klauzula. Atzinumā CCMI/136 par digitalizācijas ietekmi uz pakalpojumu nozari un nodarbinātību rūpniecības pārmaiņu apstākļos EESK sagatavoja vairākus ieteikumus, lai nepieļautu, ka digitālo tehnoloģiju attīstība apdraud pašreizējo profesionālās izglītības, darba aizsardzības, sociālā nodrošinājuma un nodokļu sistēmu efektivitāti. EESK uzskata, ka sociālajai dimensijai, ar visām tās sekām nodarbinātības jomā, būtu jāklūst par Eiropas digitālā vienotā tirgus stratēģijas 4. pīlāru.

3.15. ES var nostiprināt savu pozīciju arī lielo datu jomā, kurā vēl nav izstrādāti tehniskie standarti datu vākšanas un apstrādes organizēšanai. Šajā nolūkā valstu tiesību akti ir jāapvieno saskaņotā Eiropas sistēmā, kurā ar pārdomātu datu apstrādes politiku tiek nodrošināta ekonomisko interešu un privātuma līdzsvarota aizsardzība dažādās jomās, piemēram, medicīnas, sabiedrības veselības, individuālo pakalpojumu, lauksaimniecības pārtikas u. c. nozarēs.

3.16. Eiropas Savienība, kur dalībvalstu apspriešanās par tehniskajiem standartiem ir ierasta parādība, var izmantot savu pieredzi šajā jomā, lai izstrādātu Eiropas datu politiku, pamatojoties uz kvalitatīvu tiesisko regulējumu, un paturēt savās rokās personas datu aizsardzības standartu (sk. *SWIFT*) noteikšanu, lai nepieļautu, ka tos nosaka citi dalībnieki.

3.17. EESK arī norāda, ka digitālajā nozarē vērojama liela abu dzimumu pārstāvības nelīdzsvarotība un ka IKT speciālisti lielākoties ir vīrieši. Tā kā IKT nozarē ir daudz vakanto amata vietu, Eiropas Savienībai un dalībvalstīm vajadzētu mudināt vairāk sievietes kandidēt uz amata vietām digitālajā nozarē.

3.18. Pasaules Bankas ziņojumā *“Golden growth: Restoring the lustre of the European economic model”* Eiropas Savienība sadalīta sešos blokos, lai, pamatojoties uz skaitliskiem rādītājiem, uzsvērtu ES dalībvalstu būtiskās atšķirības digitālo tehnoloģiju, prasmju un lietojumprogrammu izmantošanā, kā arī e-komercijas jomā. EESK aicina Komisiju, nosakot darba programmas prioritāros pasākumus, pilnībā ņemt vērā šīs atšķirības.

3.19. Visbeidzot, EESK ņem vērā, ka Komisija paziņojusi: papildus ES finansējumam aptuveni EUR 21,4 miljardu apmērā Eiropas Stratēģisko investīciju fonds atbalstīs daudzus digitālos projektus, un ka Eiropas Investīciju banka un Eiropas Investīciju fonds piedāvā daudz papildu finansēšanas iespēju. EESK pauž gandarījumu, ka Komisija sadarbosies ar EIB, projektu virzītājiem un dalībvalstīm, lai pieejamie līdzekļi tiktu pilnībā izmantoti, bet vienlaikus vēlas noskaidrot, kāpēc tiek izmantota tikai neliela daļa no dalībvalstīm piešķirtajiem ES līdzekļiem. EESK aicina izvērtēt šo situāciju, lai turpmāk garantētu līdzekļu efektīvu un lietderīgu izmantošanu.

4. Īpašas piezīmes

4.1. *Patērētājiem un uzņēmumiem labāka piekļuve digitālajām precēm un pakalpojumiem visā Eiropā*

4.1.1. *Tiesību aktu priekšlikumi par vienkāršām un efektīvām pārrobežu līgumtiesībām patērētājiem un uzņēmumiem*

Tā ir vērienīga iniciatīva un vērtējama atzinīgi, ja vien tā ir īstenojama. Bet pat šajā gadījumā pārrobežu tirdzniecība – e-komercija vai cita – arī turpmāk gan privātpersonām, gan MVU būs apgrūtināta valodas un kultūras problēmu dēļ. Izstrādājot taisnīgu un vienkāršu standarta līguma tekstu visās ES valodās, tiks likvidēts viens būtisks šķērslis, bet citi joprojām paliks, piemēram, bažas par e-komercijas, pārrobežu vai citāda veida tirdzniecības drošību. Šajā saistībā kibersdrošības iniciatīva ir vērtējama atzinīgi.

EESK sagaida, ka, īstenojot Eiropas digitālā vienotā tirgus stratēģiju, visi priekšlikumi nodrošinās augsta līmeņa aizsardzību patērētājiem un nevienā dalībvalstī neizraisīs pašreizējā aizsardzības līmeņa pazemināšanos.

Sociālo partneru vidū ir bažas, ka pārrobežu e-komercija var traucēt darbībām, kas pašreiz tiek īstenotas valsts mērogā. Šis apsvēruma norāda uz nepieciešamību iekļaut stratēģijā sociālo dimensiju.

4.1.2. *Regulas pārskatīšana attiecībā uz sadarbību patērētāju tiesību aizsardzības jomā*

Efektīva sadarbība ir obligāts priekšnoteikums, lai nodrošinātu patērētāju stabilu aizsardzību pārrobežu mērogā. Savlaicīgas kompensāciju un tiesiskās aizsardzības procedūras, šķiet, ir galvenie faktori, kas veicinās atbalstu pārrobežu e-komercijai.

Ir jādara viss iespējamais, lai samazinātu regulatīvo slogu MVU.

EESK uzskata, ka Komisijai būtu:

- jānodrošina, ka patērētāji pāri robežām var piekļūt likumīgi pieejamajam saturam ar taisnīgiem un saprātīgiem nosacījumiem,
- jāanalizē, kādā mērā patērētāji tiek diskriminēti tiešsaistē atkarībā no valsts, kurā viņi dzīvo, un šādas prakses ekonomiskās sekas un ietekme uz patērētājiem, kā arī jāierosina pasākumi jebkāda veida diskriminācijas novēršanai,
- jāizvērtē patērētāju tiesību īstenošana un ievērošana, jādefinē nosacījumi, kā patērētāju tiesības tiek piemērotas digitāliem produktiem, un jānodrošina, ka patērētāji un uzņēmumi zina savas tiesības un ir pārliecināti, ka tās tiks ievērotas.

4.1.3. Pasākumi paku piegādes jomā

Ātra paku piegāde ir svarīgs faktors, lai patērētāji būtu apmierināti valstu iekšējos e-komercijas tirgos, un tas darbojas labi. Saprotams, ka līdzīgā veidā būtu jāatbalsta pārrobežu e-komercija, tomēr komiteja norāda, ka Eiropā jau darbojas nozīmīgi starptautiski paku piegādes uzņēmumi.

4.1.4. Vērienīga pārskatīšana nolūkā sagatavot tiesību aktu priekšlikumus nepamatotas ģeogrāfiskās bloķēšanas novēršanai ⁽³⁾

Tas attiecas gan uz e-komerciju, gan audiovizuālajiem pakalpojumiem. E-komercijā preču un pakalpojumu meklējumos reti tiek piedāvāti rezultāti ārpus meklētāja ģeogrāfiskās atrašanās vietas. No otras puses, piedāvājot rezultātus ES mērogā, meklēšana būtu nepārredzama.

Patiesībā meklētājprogrammu var iestatīt uz jebkuru vēlamu ģeogrāfisko teritoriju. Viena no problēmām ir tā, ka patērētājs no cita ģeogrāfiskā apgabala var tikt pakļauts diskriminācijai cenu ziņā, par ko liecina nesensais *Disneyland Paris* gadījums. EESK atbalsta pasākumus, kuru mērķis ir nodrošināt, ka pārrobežu e-komercijā tiek ievēroti vienlīdzīgi konkurences noteikumi, tādējādi nodrošinot patērētāju aizsardzību. Otrā problēma ir tā, ka dažos gadījumos pārrobežu piekļuve tīmekļa vietnēm ir vienkārši liegta.

Audiovizuālajai bloķēšanai ir divas dimensijas: ierobežota ārēja piekļuve, ar ko saskaras ceļojoši attiecīgās valsts iedzīvotāji, kuriem ir tiesības piekļūt šiem pakalpojumiem savā valstī, un ierobežota ārēja piekļuve, ar ko saskaras citu valstu pilsoņi, kuri piekļuvi pieprasa, pamatojoties uz ES pilsonību. Pirmajā gadījumā EESK iesaka ieviest digitālu identitāti, lai atvieglotu piekļuvi. Otrajā gadījumā EESK apzinās, ka vairumā gadījumu ģeogrāfiskās bloķēšanas cēlonis ir tiesību ierobežojumi vai komerciāla rakstura apsvērumi. Būtu lietderīgi izstrādāt saskaņotu tiesību sistēmu, bet jāraugās, lai tas nekaitētu uzņēmējdarbības modeļiem, kas ir saistīti ar reklāmu un piekļuvi tirgum.

4.1.5. Konkurences apsekojums par e-komerciju saistībā ar preču tirdzniecību tiešsaistē un tiešsaistes pakalpojumu sniegšanu

EESK atzinīgi vērtē konkurences uzraudzības iestāžu veiktos tirgus uzraudzības pasākumus un stingro sankciju režīmu pret dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu. Vienlaikus EESK atzīmē, ka lielle uzņēmumi ir veicinājuši tehnoloģijas un digitālās ekonomikas progresu, kas dod labumu ekonomikai un sabiedrībai kopumā. Tāpēc EESK stingri iesaka paredzētos apsekojumus balstīt vienīgi uz apstiprinātiem komercietisību un konkurences tiesību principiem.

4.1.6. Tiesību aktu priekšlikumi par autortiesību sistēmas reformēšanu

EESK atbalsta šos priekšlikumus, ja tiek saglabāti dažādie komercdarbības modeļi un ievērotas intelektuālā īpašuma īpašnieku tiesības.

4.1.7. Direktīvas par satelītu apraidi un kabeļu retranslāciju pārskatīšana

Direktīvas mērķis ir koordinēt atsevišķus autortiesību noteikumus un ar autortiesībām saistītu blakustiesību noteikumus, ko piemēro satelītu apraides un kabeļu retranslācijas jomā. Komiteja piekrīt, ka direktīva ir jāpārskata, ņemot vērā 4.1.6. punktā minētos tiesību aktu priekšlikumus un dziļās pārmaiņas, kas notikušas šajās nozarēs.

4.1.8. Tiesību aktu priekšlikumi nolūkā samazināt uzņēmumu administratīvo slogu, ko rada atšķirīgie PVN režīmi

Digitālā vienotā tirgus stratēģijas veiksmīgā īstenošanā būtisks faktors ir digitālās tehnoloģijas aplikšana ar nodokli, jo ir skaidrs, ka Eiropas un valstu nodokļu tiesību akti nav piemēroti reālajai situācijai digitālajā ekonomikā un ir cēlonis nodokļu apiešanai un negodīgai konkurencei. EESK atbalsta Komisijas nostāju attiecībā uz PVN (t. i., koncentrēties uz vietu, kur reģistrēts klients, nevis uz vietu, kur reģistrēts pakalpojuma sniedzējs), kā arī principu par tiešu aplikšanu ar nodokli, kas paredz, ka peļņa tiek aplikta ar nodokli tur, kur tiek radīta vērtība. EESK arī atbalsta Komisijas centienus samazināt administratīvo slogu, ko uzņēmumiem rada atšķirīgie PVN režīmi. Attiecībā uz iv) apakšpunktu jāatzīmē, ka vienkāršāks risinājums varētu būt, ja atbrīvojumu attiecinātu arī uz darījumiem ES iekšienē.

⁽³⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 12. decembra Direktīva 2006/123/EK par pakalpojumiem iekšējā tirgū (OV L 376, 27.12.2006., 36. lpp.).

4.2. Piemērotu apstākļu radīšana digitālo tīklu un pakalpojumu attīstībai

4.2.1. Tiesību aktu priekšlikumi par pašreizējo telesakaru noteikumu reformu

Acīmredzama atšķirība starp Eiropu, Āziju un ASV telekomunikāciju jomā ir Eiropas tirgus sadrumstalotība. Lai izveidotu organizācijas, kam ir nepieciešamā ieguldījumu un pētniecības kapacitāte, kas dod iespēju konkurēt pasaules mērogā, jebkurā pārskatīšanā būtu jāapsver arī tāds jautājums kā 1. un 2. līmeņa interneta sakaru pakalpojumu sniedzēju veikspēja, ņemot vērā digitālo sakaru straujo attīstību. Pārskatīšanā būtu arī jācenšas panākt līdzsvarotu risinājumu jautājumā par tīkla neitralitāti. Tā kā audiovizuālie mediji tiek un tiks nodrošināti ar interneta starpniecību, telekomunikāciju operatori jābūt iespējai brīvi rīkoties, lai apmierinātu lietotāju vēlmes sniegtu pakalpojumu kvalitātes un ātruma ziņā.

Komiteja pauž gandarījumu, ka Komisijas priekšlikumos uzmanība pievērsta patērētāju aizsardzībai, kā arī par centieniem samazināt sadrumstalotību un uzlabot saskaņotību.

4.2.2. Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvas pārskatīšana

Krasi atšķiras stāvoklis, kādā darbojas reģistrētās raidorganizācijas, uz kurām attiecas regulējums, un neregulēti pakalpojumu sniedzēji. Situāciju vēl vairāk sarežģī reglamentētu raidījumu retranslācija platjoslas internetā, daudzās tīmekļa vietnes, kas izplata pieprasījuma video, daudzie blogeri ziņu sadaļā, kā arī digitālā dimensija, kas tagad ir pievienota vairumam drukāto izdevumu.

Tomēr komiteja apšauba, ka būtu vēlams mēģināt regulēt visus pakalpojumus vienādi. Lineārajā apraidē ir jāievēro konkrēti standarti, kas saistīti ar sabiedriskā pakalpojuma sniegšanas pienākumu un ierobežojumu, ko nosaka skatītāju izvēle. Tāpat kā vecāku kontroles faktors, piekļuve platjoslas interneta vietnēm ir skatītāja kontrolē. Ņemot vērā straujo nozares attīstību, direktīva būs jāpārskata un būs vajadzīgas izmaiņas, bet jānodrošina līdzsvars.

4.2.3. Visaptveroša analīze par platformu nozīmi tirgū, tostarp par nelikumīgu saturu internetā

Ir skaidrs, ka ES digitālā programma ir ļoti atkarīga no platformām, jo tās veicina tās īstenošanu, tāpat kā citos pasaules reģionos. Nozīmīgāko platformu panākumi ir devuši tām iespēju iegūt dominējošu stāvokli, taču to nedrīkst izmantot ļaunprātīgi. Tomēr EESK brīdina Komisiju, ka tai nevajadzētu kavēt minēto uzņēmumu darbību tikai tāpēc, ka tie ir gan lieli, gan veiksmīgi. Tas varētu radīt šķēršļus digitālā vienotā tirgus attīstīšanai Eiropā.

Jāatzīmē, ka pieci Komisijas ierosinātie pasākumi ir pamatoti un saprātīgi. Tie var potenciāli palielināt platformu lietderību digitālajā vienotajā tirgū. Ir svarīgi, lai Komisija pieņemtu līdzsvarotu pieeju un ņemtu vērā platformu likumīgās komerciālās intereses.

4.2.4. Direktīvas par e-privātumu pārskatīšana

EESK atbalsta šo pieeju personas datu aizsardzībai, taču nav pārliecināta, ka "tiesību tikt aizmirstam" pašreizējo statusu ir iespējams saglabāt ilgtermiņā, jo patlaban ES pārāk plaši interpretē šīs tiesības un nodrošināt šo tiesību ievērošanu pasaules tīmeklī ir tehniski sarežģīti. Komiteja aicina Komisiju precizēt šīs "tiesības", lai aizsargātu neaizsargātas personas un lai šīs tiesības tiktu atzītas visā pasaulē.

4.2.5. Līgumiskas publiskā un privātā sektora partnerības izveide kibersdrošības jomā

Digitālajā ekonomikā vērtību ķēdes dažādajiem posmiem nav robežu, un tie pārsniedz valsts dimensiju; tas ir faktors, kas ietekmē kibernetizācijas izplatību. EESK atzinīgi vērtē to, ka digitālā vienotā tirgus stratēģijā ir paredzēta partnerība ar kibersdrošības nozares pārstāvjiem; tas dos iespēju beidzot ieviest riska pārvaldības kultūru, kas jau ilgu laiku tiek veidota, un nodrošināt efektīvu informācijas plūsmu.

Komisija nav pievērsusies vienai kibernetizācijas iezīmei, proti, informācijas un komunikāciju tehnoloģijas piedāvā kibernetizācijas iespējas, un pastāv risks, ka tās var izmantot, lai datus un personīgo saziņu kontrolētu uz individuālās brīvības rēķina, vai pat tālāk, lai izspiegotu valstis un to valdības. Tāpēc EESK uzskata, ka ir nepieciešams veikt pasākumus, lai apkopotu informāciju un uzlabotu atklāšanas un iejaukšanās spējas ES līmenī.

Komisija nesniedz nekādu norādi par ierosinātās partnerības apmēriem, paredzamajiem rezultātiem vai partnerības struktūru (viens vai vairāki partneri). Komiteja arī uzsver pašreizējos apjomīgos tirgus ieguldījumus kibernetikas jomā. Abu šo iemeslu dēļ komiteja nevar sniegt komentārus par šo priekšlikumu, kamēr nebūs zināms vairāk.

4.3. **Digitālās ekonomikas izaugsmes potenciāla maksimāla izmantošana**

4.3.1. *Iniciatīvas attiecībā uz datu īpašumtiesībām, datu brīvību apriti (piemēram, starp mākoņdatošanas pakalpojumu sniedzējiem) un Eiropas mākoņdatošanu*

EESK apzinās lielo datu vidē pastāvošo pretrunu starp personas datu drošību un nepieciešamību personas datu kopas apkopot lielā analizē ekonomikas, sociālās jomas un medicīnas vajadzībām. EESK mudina Komisiju izmantot plānoto pārskatīšanu, lai likvidētu šo pretrunu.

4.3.2. *Svarīgāko IKT standartu plāna pieņemšana un Eiropas sadarbības satvara paplašināšana, lai tas ietvertu sabiedriskos pakalpojumus*

EESK atbalsta šo iniciatīvu. Lai arī datoraparātūras un sistēmas programmatūras standartizāciju nodrošina starptautiskas komitejas, ir acīmredzams, ka pastāv ļoti lielas iespējas standartizācijas un savietojamības pasākumus īstenot nozaru, lietojumprogrammu un lietotņu līmenī, un tas paver milzīgas iespējas palielināt digitālā vienotā tirgus vērtību un nozīmību.

4.3.3. *Jauns e-pārvaldes rīcības plāns, tostarp "tikai vienreiz" principa iniciatīva un iniciatīva par uzņēmumu reģistru savstarpējās savienojamības izveidi*

Atbildība par e-pārvaldi gulstas uz dalībvalstīm. Ir līderi šajā jomā, un ir mazāk aktīvas valstis. Virzība uz pilnībā funkcionējošu e-pārvaldi ir obligāts priekšnoteikums digitālā vienotā tirgus izveidei.

4.3.4. *Digitālās prasmes un zināšanas*

Komisija neparedz likumdošanas programmu digitālo prasmju un zināšanu jomā, atstājot šo jautājumu dalībvalstu ziņā. EESK pauž nožēlu, ka šajā jomā nav paredzētas jaunas iniciatīvas. Komiteja uzskata, ka Komisijai vajadzētu nākt klajā vismaz ar paziņojumu, kurā būtu iekļauti gan standarti, gan norādes uz paraugpraksi. Turklāt uzsvars jāliek uz rēķinātprasmi un lasītprasmi, jo tie ir svarīgi digitālo prasmju elementi.

Paziņojumā, ko vēlētos EESK, varētu noteikt satvaru, kas paredzēts dažādiem dzīves posmiem, kā arī iekļaut visaptverošus priekšlikumus par mūžizglītību. Satvarā vajadzētu iekļaut četras sadaļas: izglītība, nodarbinātība, pensionēšanās un invaliditāte.

A IZGLĪTĪBA

A1 Pamatskola – pamatprasmes

A2 Vidusskola – ir paredzētas divas plūsmas:

— pilns prasmju komplekts, lai skolēni būtu gatavi dzīvei un darbam informācijas sabiedrībā,

— īpašs digitālo prasmju komplekts skolēniem, kam ir potenciāls kļūt par IKT nozares speciālistiem, kuri spētu novērst prasmju trūkumu nozarē. Šajā sakarā vajadzīgi lielāki centieni, lai informācijas tehnoloģiju jomā sasniegtu labāku dzimumu līdzsvaru.

A1 un A2 Gan pamatskolā, gan vidusskolā ir svarīgi attīstīt apziņu, ka digitālās prasmes jāizmanto atbildīgi.

A3 Augstākā izglītība – ir paredzētas divas plūsmas:

- ar attiecīgo profesiju saistītas prasmes, kas iekļautas mācību un eksāmenu programmās, piemēram, inženierzinātņu, matemātikas un biotehnoloģiju programmās,
- augstāka līmeņa apmācība tehnoloģijās, lai studenti iegūtu kvalifikāciju un aizpildītu vakantās darbvietas tehnoloģiju nozarēs.

B NODARBINĀTĪBA

- B1 Ar darbu saistīta apmācība, ko nodrošina darba devēji un kurā pastāvīgs uzsvars likts uz pārkvalificēšanos un nepārtrauktu profesionālo attīstību, lai atjauninātu prasmes.
- B2 Bezdarbnieku apmācība, ko organizē publiskās iestādes ar attiecīgo aģentūru starpniecību.

C PENSIONĒŠANĀS

- C1 Ar informācijas sabiedrību saistītās prasmes jānodrošina visiem tiem, kuri tās nav ieguvuši privātajā vai profesionālajā dzīvē.
- C2 Īpašas programmas, lai palīdzētu tiem, kam ir vajadzīga aprūpe, iekļauties informācijas sabiedrībai.

D INVALIDITĀTE

Atbalsts visos posmos, lai cilvēkus ar invaliditāti iekļautu informācijas sabiedrībā un palīdzētu viņiem saglabāt šīs prasmes, pat ja invaliditāte kļūst smagāka.

Komisijas paziņojumā ietvertie dati skaidri liecina par prasmju trūkumu visās vecuma grupās un visos reģionos. Komiteja uzskata, ka tikai ar strukturētu un kontrolētu programmu katrā dalībvalstī varēs panākt, ka tikai neliels skaits iedzīvotāju nav iekļauts informācijas sabiedrībā un digitālajā vienotajā tirgū, kaut gan iekļautiem vajadzētu būt visiem. EESK jau vairākkārt ir aicinājusi uz apņēmīgu rīcību prasmju nodrošināšanas jomā. Tagad, kad tiek veidots digitālais vienotais tirgus, Komisijai ir pienācis laiks rīkoties.

Briselē, 2015. gada 9. decembrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*
